

داهاتویا نیزیکی ئا ئیراقی ... سهردا شهرف سندی

چاوان وی ئەف رهوشه ل ئیراقی ب داوی بیت؟ یان ژ ی پر بوها تر: وی رهوش /باری ئیراقی ل نیف سال یان ژ ی ساله ک دی چاوان بیت؟

بهرسقا پرسج نهک تهنیا ژ بوی ئیراقی یان گرینگه، بهلکو ههروهسا ژ ی بوی وهلاتان که ب هاوکاری یا ئهمریکا ل سهری دا، بهرپرسیارهتی یا داهاتوی یا ئیراقی گرتینه ئهستو، ئو ههروژ جانی لهشکهرفین خوه دخنه پیشی یا ههمی مهترسی یان، ههتا کو حکومهتا نوی یا ئیراقی ل سهر دهستههلای بیهلن. مروف دشیت فی ژ ی ب ئاویهک دی بدهته دیارکرن: دهما که ههمی ئه هویین دهستیپکرنا شهری قاله ئو نهراست دهرکهفتن هول، نوها ژ ی ههمی شهرفی یهتا شهری ل سهر هندئ راوهستایه که چ داهاتوی یهک ژ بوی ئیراقی باشته ئو بهرهف پینگافهک وهها بییت. دهما دبیزن ئهه ل وئری -ئیراقی - نه، ژ بهر کو حکومهتا ئیراقی ئەف داخوازی ناراسته ی مه - دانمارکی - کری یه. ئەف رهوشهک ب ئاویهک فهرفی داخوایانی یا حکومهتا دانمارکی دا هاتیبه دیار کرن. ئاخافتنهک¹ قاله یه. ئەف حکومهتا ئیراقی مه ب خوه دامهزراندی یه ئو ئه وه شهرفیته ئو سهروهری یا کاتی که نهتهوین یه کگرتی دان یی نایه، نهک خاوهن بوهایهک گرینگه ل دهف هاوهلاتی یی ئیراقی فه. تهنیا شیبیا ژبوی سهروهری ئو شهرفیته تا دیموکراتی که ل پیشه دهرکه فه کیت، ئه و ژ ی ههلبژارتنه یه که پشتی ههمی پلانان ل ریبهندانان سالان 2005 ئی وی ل داربکه فیت.

سهررایج تهرووی ئو شهرفی، ژ یانا رامیاری/سیاسی یا ئیراقی بهردهوامه. پارتین سیاسی ئو مه دیاین نوی ههروژ ژ دایک دابن. ب راستی ژ ی ئه و بریارا یاساخ کرنا روژنامه یا وی - موقتهدا ئەلسه در - ژ ئالی ئەمریکا فه بو که بویه هوی دهست یی کرنا شهرفی چه کداری (ئهما ئەز نزانم، که ئایا ئیرو ئەمریکی ههست ب په شیمانی دکهن). بهلام کی چاوه رهوان دکهت که ل ههلبژارتن سهرکه فیت، یان ژ ی ههلبژارتن بیهت؟ ئو بالین جیاواز د شین چ نیشانان هاوهلاتی ئیراقی بدهن، ل رهوشهک وهها دا، ئەف نهک یاسا ئو بریارین دیموکراتی نه که وهکی فاکتهرفین سهرهکی تیبه دیتن. ئو دهما که ههلبژارتن ل رهوشهک ئاسایی دا بریفه دچیت، که ئەف نهک تهنیا دبیته هوی جیاواری مهزن که دی هه بیته؟

ل فی دهرفی بریارا شهرفی که ژ ئالی موقتهدا سهدر فه هاتیبه نوژهن کرن، ههروهسا ل وی ناوچه یا که ل بن کونترولا بهریتانیا ئو دانمارکی یان دایه ژ ی - ئو لیدانی شهرفی د فی ههفته ی دا، پیشکه تن ئو پینگافین که لهک دژوارن که دبهنه هوی نیگه رانی. د دهسیپکی دا دهما که ئەلسه در هاتیبه ناف مهیدانا خهباتا رامیاری، ئه و نهک فاکته رهک هنده ناسکری بو، بهلام تهنیا ب فی د هاته ناسکرن، که کورج یهک ژ که سایه تیین دینی ئو ناسراو بو. دهما که وی ل تشرینا یه کهم - ئوکتوبر - سالان بوری داوا ژ خه لکی کر که ل دژی ئەمریکا راوستن، ههمی پلانین وی بهرئاف چون. بهلام ئەف رهوشه د مهها گولانی یا ئیسال گورانهک دی ب سهر دا هات. شهرفی مهزن که د ناقبهرا ئەمریکا ئو ئەلسه در دهستیپکری بو، هاته راوهستان، دهما که ئەمریکا واز ژ بریارا گرتنا ئەلسه دری ئانی، که وی وهکی تاوانبار بدهته بهردهستی دادگه هی. ئەفه ئه و بریارا شهر راوهستانی یه که ههروه لایه نین شهرفی نوها ههقدو ب هندئ تاوانبار دکهن بویه هوی پیشه ل کرنا بریارهک وهها.

ئه و بالکیش ئەفه، ههردهم که موقتهدا ئەلسه دری ل هه مبهری ئەمریکی یان ئو حکومهتا کاتی یا ئیراقی دا بهر خوه دایه - واته ل دژی وان راوهستایه - ئەف بویه هوی هندئ ریژداری یا وی ژ ی ل دهف خه لکی ئیراقی پتر بویه. ئەفه ههمی ژ هندئ دهست یی دکهت، که ئه و ب خوه وهکی یهک ژ ی که سیاتیین که ب دهگمه ن ل ئیراقی دا پهیدا دبن شیبایه ههم ل دژی ئەمریکیان ئو ههم ژ ی ل دژی حکومهتا ئیراقی راوهستیت ئوبشیت ههستی هاوره گه زین دینی. - موسلمانین شیعی - ئو ههروهسا ژ ی ههستی نه ته وه په ره سی ئیراقی یان بیخیته بن پرسج ئو ب فی ئاوی بیته هوی سهروهری ئو ریژداری ل ناف چین ئو توژین ئیراقی دا. له ورا ژ ی ئه و ژ ئالی هاوهلاتی یی ئیراقی فه ب هندئ نایته تاوانبار کرن ب هه بونا په یوهندی یان - ئو نایته ژ ی - دگه ل وان کریارین تهرووی ئو ههروه سا ژ ی خوه کوژین، که ههستی مروقیه تی ل دهف

¹ Retorik

گه له کان له که دار دکهن. شهري وی شه رهک چه کداری یه ئول دژی هیزه کا داگیر که ره، ئو ئه ف ژى د کونته کسته کا ئیراقى دا گه له ک دژواره که ناقى ته وررسمى لى بیته کرن.

ئه ف راستى یه که که هه لېزارتن ل پيش مه ده دکانونا دویمه -رېبه ندان- دى شيعه که پرانى یا هاوه لاتین ئیراقى پیک تین سهرکه قننى ب دهست بینن. هه رچه نده که سه روک هوز ئو ئه شیران ژى کارگیرى یه ک بهرچاف هه یه، به لام که سایه تین ئولى/دینی ب ناوايه کی به رفره تر ووتار ئو دیتین خوه دکه هیننه هاوه لاتین ئیراقى ئو کارگیرى یه ک پته و تر ژ سه روک هوزان هه نه - ئو ئه و هوزاتى ل بهرچاف ناگرن، به لکو ژ بوى وان ئول گرنگیه ک تابیه ت هه یه -. هه تا نو که ژى که سایه تى یه ک وه ک ئه لى سیستانی ژ ئالى هه مى یان ب چاقى که سایه تى یه ک مه زن ئو ریزدار لى ها تیه نیرین - هه تا خاوه ن ریز ئو ته قدیره ک زیده تره ژ که سایه تى یا موقته دا سهدر. به لام یا کو هه لوئستا سیستانی وه کی که سایه تى یه ک دینی، ئه ف - ههروه سا ئه و ژى - که ناییت ماوه ی یا خوه ته ف ل کارو بارین حکومه تی دا بکه ن. ئو دیتنه ک وه ها دکهل داخو یانین وی دیتین وی بین دینی تیکهل ب کار ئو خه بات رامیاری دکه ت ئو وا دیار دکه ت که بناوايه ک به رفره ته نگه ژى دنافه را دیتنا دینی ئو بریارین وی هه نه ئو ژ هه ف دویرن.

ل هه لېزارتنه کى دا هه تا چ راده به کى ئه لسه در دى ب هیز بیت (دى خاوه ن چ هیزه کى بیت) ئو ئایا دى ریک ل بهر وی فه کرى بیت که خوه وه کی پالیورا دیار بکه ت؟ ئه ف بابه ته ک نه دیاره. به لام نه ته وه په ره ستى ئو رادیکالیزما دینی پیویسته ل بهر چاف بینه گرتن، که ئه فان وه کی دو فاکته رین دیار به هیزی ئو شوپین پین خوه هه یه. ئه ف نه ک وه کی بابه تین خواری یه. ئه ف نه ک بابه تکه که خاوه ن چاره سه رى کرن بیت وه کی - ئاسایش ئه ره فاها هاوه لاتى یان - حکومه ت ئو هاوپه یمانین وی نه شین فانا هه ردو کان ژ بوى هاوه لاتین ئیراقى دا بین بکه ن، هه رچه نده که ئه ف ژى دبنه بابه تین هه لېزارتنى ئو دى هه لېزارتن ب ناوايه ک گرنگ ئوب تابیه تى ل سه ر رادوه ستیت. فه لام ئه ف ئه رکه نه ک ته نیا ژى دریبه ندانا ل پيش مه سه رناکه قیته هه تا دریبه ندانا به لکو؟

به لام ل ناف ئیراقى دا ژى هیزین سیکولاریست هه نه. ئه ف هیزه نه ب ناوايه ک به رفره توشى شه له لى بونه ئو مه زترین پشته قانئ وان ژى هاوپه یمانین وان بین ده رفه ی ئیراقى نه. ئو هه لېزارتن سه رناکه قیته - مروف نه شیت هه لېزارتنى ببه ت - ئه گه ر هات ئو مروف سوپاسگوزارى ئو ریزداری ژ هیزین داگیر کهر بکه ت - پشتى سه ما ئو شادی یا روخاندنا ریزما دیکتاتورى، ئو سه ره رایى هه مى ئه و به ره مه یین باش که د ماوه ی نافادانکرنى دا ده سه ت که ته ن - ره وشه ک وه ها پتر به رفه ت ترسناک بون ئو نه ئارامى فه پینگاف ئاقیتی یه.

ئه گه ر ئه مریکا ریز ل به ره هم ئو ئه نجا هه لېزارتنى بگریته - ئو ئه گه ر نه، هنگى ئه م دى ل کوى بن؟ - هنگى سناریویین ترسناک ئو پر خوف هه نه که ل بهر چاف گرتن وان وه ک پیویست تیتته دیتن!!! ده سه لاتداری یه ک کیم هیز به لام ب هه ستین دژی روژ ئاقایى، سه ره رایى بوها ئودیتین روزانه دکاریت بیته پینگافه ک ژ بوى پاشفه چونى ب به راوردکرن د گهل کاتى سه دامى (پیشى شه رى). پیویست ناکه ت که هنده ژى خه راب بیت. که س نزانیته که دى هاوه لاتین ئیراقى چ بکه ت ده ما که ئه و ژ بوى یه که مین جار ب ناوايه ک نازاد به شداری هه لېزارتنى دبیت. به لام ب داخ فه، ئه ف گه له ک ترسناک تیتته دیتن، که - ئه مریکا، دانمارک ئو ته فاهى یا هیزین هاوپه یمان - ب هه مى کوششا له شکه رى هنده نه شیانه فى ره وشى ب داوى بینن ئو بیخنه سه ر ریکا راست. به لام به لکو فاکته ره ک وه ها ره وش پتر ته ف ل هه ف کرى یه ئو د بیته پته و کرنا دژایه تى ل ئیراقى. ته نیا ژ بوى به رژه وه ندی ئو قازانجا ئه وین نیه تا خه راب هه نه.

ئه ف بابه ته ژ ئالى "سه ردار شه ریف سندی" فه ژ دانمارک بو کورد ب هنده ک گورانکارین ته کنیکى ها تیه وه رگیرن. بابه ت دیتین سه رونه رى روژنامه یا Politiken یا دانمارکی یه. تایبه ته ژ بوى کوردستان نیت ی.

Tøger Seidenfaden

Editor Politiken (08.08.2004)